

Zvezek 24.

Letnik III.

SLOVENKA
GLASILO
SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Izdajatelj in odgovorni urednik

Fran Godnik.

V TRSTU, 1899.

Lastnik konsoreij lista »Edinost«. — Natisnila tiskarna
konsoreija lista »Edinost«.

„Slovenka“

Glasilo slovenskega ženstva.

Izhaja v Trstu kakor priloga „Edinosti“ vsako drugo soboto.

Naročnina znaša za vse leto 3 gld.; za naročnike »Edinosti« pa 2 gld.; posamezne številke se dobivajo v Trstu v tobakarni g. Lavrenčiča na trgu della Caserma po 12 kr. — Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu »Slovenke«, naročnina pa upravništvu »Edinosti«, ul. Molino piccolo št. 3.

Vsebina 24. zvezka:

Mokriška: In vendar... — pesem. — Desimira: Vešče — pesem. — I. Potapenko: Prepozno. — Kristina: — Spomini — pesem. — Etbin Kristan: Pogum. — Vrhovski: V kupeju. — Kristina: Za pogreb... — Ivan Hoič: Rusija. — Mokriška: Ivéz pesem. — Kujiževnost in umetnost. — Razno. — Doma.

Zaloga in tovarna
pohištva vsake vrste

od

ALESSANDRO LEVI MINZI v TRSTU

Piazza Rosario št. 2. (šolsko poslopje)

Bogat izbor v tapetarijah, zrealih in slikah. — Ilustriran cenik gratis
in franko vsakemu na zahtevo. **Cene brez konkurence.**

Predmeti postavijo se na brod ali železnico, brez da bi se za to kaj
zaračunalo.

Gričar & Mejač
Prešernove (Slovoce) ulice št. 9
Ljubljana

priporočata svojo bogato zalogo

izgotovljenih oblek

v vsaki velikosti

☞ po najnižjih cenah. ☜

— MIČNE NOVOSTI —

v konfekciji za dame.

☞ Ceniki zastonj in franko. ☜

Odlikovan fotografski atelier

A. Jerkič

— v Gorici — Travnik št. 11, —

prevzema vsa v fotografsko stroko spadajoča dela. Krasno dovršene
fotografije v naravni veličini 10—15 gld. po vsaki poslani fotogra-
fiji; družinske in druge skupine, razglede.

Manjše fotografije od 1—3 gld. 6 komadov z neprekosljivo, umet-
niško dovršenostjo izdelane na vse mogoče papirje, na porcelan,
žido, platno itd.

Razglednice, lepše kakor vse dosedanje 20—25 gld. tisoč.

Pri našem upravništvu je dobiti:

AUGUST ŠENOVA:

„Čuvaj se senjske roke“

krasna povest znamenitega hrvatskega pisatelja v slovenskem prevodu.

Komad 35 kr., po pošti 5 kr. več.

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 24.

V Trstu, 5. decembra 1899.

Letnik III.

In vendar ...

Oblaki so sivi raztrli nebo,
dež lije na zemljo v potocih;
v meglo sta zavila se brdo in log,
sneg mete po hribih visocih ...

Pri oknu zaprtem sanjavo stojim
in motrim prevrat ta v naravi:
za časek i meni se v duši stemni
in solza v očesu se javi ...

Oj toliko cvetja, oj toliko nad!
In vse bo zdaj vničeno, strto ...
Kdo čakal naj bi dozoreli še plod,
ko v cvetji že upanje zdrto?

In vendar ... li z mano drugače
je mar!
kako naj v bodočnost bi zrla:
ko trnja rodila minulost dovolj
in upe sedanjost že strla?

Mokriška.

Vešče.

Nad jezerom temno zelenim,
Kraj male senčnate vasi
V bičevji šumnem vešče vražje
Igrajo se o polnoči.

Ko plašč razgrne mrakoviti
črez jezero tajnostna noč,
Noben vaščanov čarovnih
Iz mirnih si ne upa koč.

Le ribič vaški se po vodi
Do belega vozari dne
Veslaje drzno skoz bičevje,
Kjer vešče hude plamené

A vešče te mu niso mari,
Temveč na breg mu zre oko,
Kjer ieščerba brli na oknu
In ljubica sloni za njo.

Desimira.

Prepozno.

Ruski spisal J. Potapenko, preložil Al. Benkovič.

III.

rugi dan, ob enajstih dopoldne, se je Nikolaj Ivanovič podal na ulico, da se izprehodi kakor običajno pred zajutrekom. Mislil je samo na izprehod. K Antonini Sergejevni ni nameraval iti. Sicer se mora pomeniti tudi ž njo, a to je tako težko. Udal se je Sašenki, in moral se je udati. Lepo ni, da se s Sašenko ni pomenil, predno je Antonini Sergejevni razložil svojo namero. A Antonina Sergejevna je tako dobra, tako prijateljsko čuti ž njim, da bode takoj umela njega kočljivi položaj. Hotel se je izprehoditi ob Nevi do Litejne ulice, in potem nazaj. A slučajno je zavil v Kiročno ulico ter bil zdajci pred hišo, v kateri je stanovala Antonina Sergejevna. Temu se je nekoliko začudil, a ne preostaja mu družega, nego da gre gori v tretje nadstropje. Antonina Sergejevna se mu je nasmehljala, a ko mu je pogledala v obraz, je takoj umela vse in iz oči ji je zasijal izraz toge.

— Zdravstvujte, draga prijateljica! — je izpregovoril Nikolaj Ivanovič z žalostnim glasom.

— Sedite in ne pripovedujte mi ničesar! — je rekla Antonina Sergejevna. — Vse vem, vse umejem...

On je sedel in vzdihnil. — Nikakor, moram vam povedati... Dovolite, da vam povem!...

— Hočete-li, da vam jaz povem, kako je to bilo? — je vprašala ona in se nasmehljala.

— Ne, tega nikakor ne morete... Vi si ne morete misliti, kak razlog... Najkrutejši, nepopisljivo krut...

— A! Tudi to vem... lahko si je misliti... Da, Nikolaj Ivanovič, mladost je grozno sebična in kruta!... Vendar se to more opravičiti... Mladost zadeva v naše rane, in tega niti ne opaža. Ona ne ve, kaj je srčna boleost... Pozneje to spozna in postane obzirnejša, blažja; a žal, da je za nas takrat že prepozno!...

— Vi veste vse, to vidim sedaj! — je dejal Nikolaj Ivanovič

— Ne samo, da vem, marveč sem to tudi pričakovala, da!... Že včeraj bi vam bila mogla to povedati tako, kakor danes. A nisem hotela igrati te krute igre. No, prisilila vas je, da ste se zakleli, ne?

— Skoro da... Izvabila je od mene častno besedo...

— Ne dolžim vaše hčere... S svojega stališča ima prav... Pomislite, to je doslej njena največja, najgorkejša ljubezen... Ako

se ona zaljubi v koga, si tudi misli, da se še ne izneveri mrtvemu, ako se jej omili živi... Iskreno govorim z vami, Nikolaj Ivanovič. ker sva oba v istem položaju. Jaz sem žarko ljubila svojega rajnega moža, kakor ste vi ljubili svojo rajno ženo... A ker je že usoda tako hotela, da nam je vzela one, katere smo ljubili, nam ne preostaja drugega, nego ohraniti spomin nanje v dnu naših src... on nam je svet, a mi smo grešni in slabi. Ni pa človeka, ki bi bil zadovoljen s spominom na pokojnika, on išče živega bitja... Tako sva se našla tudi midva, toda...

— Čakajva, Antonina Sergejevna... Morda nama bode bodočnost bolj milostna! — je rekel Nikolaj Ivanovič.

— Nikakor, najbolje bo, da na to niti ne misliva...

Odšel je od nje žalosten, a ob enem nekako pomirjen, zadovoljen. Nekako lahko mu je pri srečju, odkar se je igral tisti prizor pred dvema dnevoma. Mnogo bridkega je skusil te dni, a reči ne more, da se ni dogodilo nič ugodnega. Res je, da se je zblizal z Antonino Sergejevno, njiju prijateljstvo se je utrdilo in postalo prisrčno.

Sašenka se je znala premagovati in kadar jo je Antonina Sergejevna prišla obiskat, vedla se je proti njej taktno. Sama je redkokrat šla k Antonini Sergejevni in ni ostajala pri njej po več dni, kakor se je dogajalo prej. Tudi Antonina Sergejevna se je izogibala vsakemu povabilu.

Med tema ženskama so nastali delikatni odnošaji, ki nastajajo zaradi tretje osebe, in ta tretja oseba je bil seveda Nikolaj Ivanovič. Vse se je vršilo gladko in dostojno, in tuje oko bi ne bilo moglo tako hitro opaziti kakega nesporazumljenja. Vendar je v resnici iz njih odnošajev za vedno izginila prisrčnost. Naj je bila razumnost Antonine Sergejevne še tako velika, naj si je trdila kolikokrat koli, da je imela Sašenka s svojega stališča prav, da si drugače niti ni mogla misliti, vendar je na dnu svoje duše tajila čuvstvo razžaljenja nasproti tej deklici. Bodisi kakor hoče, vsekakor je Sašenka doigrala neko ulogo v njenem življenju.

Ako bi nje ne bilo, ali da je drugače, zdravejše in praktičnejše smatrala stvar — vse ostalo življenje Antonine Sergejevne bi se bilo razvilo drugače, in kakor je priznavala sama pri sebi, to življenje bi bilo mnogo lepše in ugodnejše. Prav Nikolaj Ivanovič je človek, poleg katerega bi mogla biti tiho in nemoteno srečna. Ostajalo jej je tako malo let, v katerih ima ženska pravico, da misli na tako srečo. Leta minevajo in ne čakajo, da se povoljno rešijo ljudske razprtije, razprtije, ki ne dopuščajo, da bi uživali vse tisto, kar nam ponuja življenje.

In vselej, kadar se je srečala s Sašenko, se je v njej na tihem porodilo neprijateljsko čustvo nasproti tej deklici, čustvo, katerega nikakor ni mogla udušiti.

Sašenka pa ni jasno kazala, ali pa morda niti sama ni umevala, da se nekako drugače vede nasproti Antonini Sergejevni, nego je to bilo še pred kratkim.

A Nikolaju Ivanoviču, ki ni imel ravno posebnega daru opazovanja, se je zdelo, da je vse, kakor je prav. Sprijaznil se je z nezogibnostjo in bil vesel, da ta epizoda vsaj ni razdrla odnošajev med tema dvema ženskama. To mu je bilo v tolažbo.

IV.

Minilo je pet let . . .

O nekaterih odnošajih se človeku zdi, kakor bi usoda sama skrbela vsaki hip, da se v njih ne izpremeni ničesar, marveč da je vse tako, kakor je bilo poprej. Temu ali onemu se prigodi, da v kratkem času doživi tisoč izprememb, da preskusi vso silo prevratov, da se izpremeni tako, da ga niti ne moreš več spoznati, tako se tudi njemu samemu vse v življenju zdi novo. Drugi žive po več let brez vsake izpremembe, brez vznemirjenja, dan za dnevom, danes kakor včeraj, jutri kakor danes, in pri njih je vse eno in isto: isti stan, isti red, ista vrsta in barva obleke, z isto hrano se hranijo o polдне in zvečer, imajo iste znance in prijatelje, in niti sami se niso izpremenili.

Tako je bilo življenje pri naših znancih. Sašenka je postala samo malo močnejša, Antonina Sergejevna je postala nekaj debelejša, in krog oči se je pokazalo nekaj gubic. Nikolaju Ivanoviču so posrebrili tu pa tam lasje na glavi, in to je bila edina izprememba.

In ker se v življenju takih ljudi vse vrši po stanovitnem redu in čisto navadno, zgodilo se je tudi s Sašenko, kar se godi navadno. Zaljubila se je, in nekdo se je zaljubil vanjo, poprosil jo in ona je bila pripravljena, da se omoži.

Izvoljenec njenega srca je bil res dostojen človek, dosti lep, mlad, s svežo vseučiliško diplomom, z nekoliko stotinami desetim zemlje v isti guberniji, kjer je imel posestvo tudi Nikolaj Ivanovič. Da bi bilo drugače, bi se Sašenka seveda ne bila zaljubila vanj, in tudi Nikolaj Ivanovič težko da bi bil dovolil v tak zakon.

Na priprave za svatbo je gledal Nikolaj Ivanovič z usmevom, za katerim se je skrivala nekaka tajna toga. Imel je nekaj na duši, in to se mu je videlo tudi iz pogleda, s katerim je gledal svojo hčer. Iz tega pogleda je sijalo karanje, ali Sašenka je bila preveč srečna, da bi to opazila.

Nekoč, ko sta bila sama, se je med njima pričel razgovor.

— Ti se torej omožiš, Sašenka! — je rekel Nikolaj Ivanovič.

— Kaj bosta počela po poroki?

— Lahko greva na potovanje.

— A potem?

— Potem bodeva poletje preživela v selu, — je hladno odgovorila ona.

— No, jaz vama želim največjo srečo... A jaz naj ostanem sam in v samoti umrjem...

Preko lica Sašenke je šinila nekaka senca. Za trenutje se je zamislila.

— Oče, a ti?... Ti si takrat želel...

— Kaj, dete moje! — je vprašal Nikolaj Ivanovič, dobro umeč, kaj je mislila.

— Ti si se hotel oženiti... ali...

— Zdajci je naglo vstala, stopila k njemu in ga prisrčno objela.

— Oče, takrat sem bila grozno neusmiljena... Zakaj si me poslušal? — je izpregovorila in solze so jej zalile oči.

— Tvoji razlogi so bili taki, da se jim nisem mogel protiviti! — je odgovoril on žalostno, a milo.

— Da... To je grozno!... Še vedno mislim na to, na tisti razgovor in na tisti prizor... vse to se mi danes zdi nemogoče. Vse to je bila zate muka... Ni-li res?

— Vsekako!...

— Se-li to ne more popraviti? Moj Bog, zakaj se nam časih prepušča, da rešujemo vprašanja življenja, ko o življenju niti nimamo pravega pojma? Pripravljena sem storiti, kar je mogoče, da se stvar uredi... kajti, kako bi se jaz mogla naslajati z življenjem, in ti bi ves svoj čas bival v samoti?... Ali bi ona ne hotela? Sva jo-li razžalila? Sem jo-li jaz takrat razžalila? Pripravljena sem iti k njej, skesam se in jo poprosim...

Nikolaj Ivanovič se je nasmehnil.

— Nikakor, dete moje, tega ne stori... Ni treba! — je rekel, gladeč jo po roki. Vse to mine... Le ti bodi srečna in nikdar ne misli na to!... No, poljubi me, odhajam, moram po opravkih...

Odsel je v svoj kabinet, a naravno, da ni sedel k delu. Ta prizor ga je vsega razburil in ni mu bilo žal, zato, kar se je zgodilo. Bila je potreba, da vse to Sašenki pokliče v spomin: naj spozna, da je bila kruta ž njim: naj ji bode žal, da je to storila.

Prišla je pomlad. Mladi par se je poročil in odpotoval.

Nikolaja Ivanoviča se je lotila silna tesnoba. Doma se mu je zdelo pusto in prazno; delati se mu ni ljubilo, brez opravka pazopet ni mogel sedeti. Vedel je, da odebeli, ako bi ostajal doma in postane čmerikav. Doslej niti ni pazil na to, kako minevajo dnevi, sedaj pa jih je naenkrat pričel šteti in posebno važno se mu je zdelo, da se mu bliža peta desetletnica njegovega življenja. Imel je trenutke ko ga je bilo nekako strah. »Ali mi je res usojeno biti na veke samemu? To je grozno!«

Neki dan, ko se ga je lotila taka bojazen, je zbežal od doma k Antonini Sergejevni. In pred njo je potožil gorje. V njeni bližini mu je odleglo. Tista moralna zveza, ki je bila nastala med njima po njegovi izpovedi pred petimi leti, ni nikdar oslabela. Ona mu je bila prijatelj, bitje, ki mu je bilo jako blizu.

In sedaj je srečen sedel pred njo. Težke misli so se mu bile pregloboko ujedle v glavo, moči ni imel, da bi jih premagal, ali se jih iznebil.

Zakaj ste danes tako dolgočasni, Nikolaj Ivanovič? — ga je vprašala domačica.

— Misli so me premagale, Antonina Sergejevna! — je odgovoril on.

Ona se je nasmehnila.

— Ali se jih niste navadili?

— To so težke misli! — opravičeval se je on.

— Odkrite mi jih. Potem vam bo laglje.

— Ej, Antonina Sergejevna! Ko bi si mogel človek izbiti iz glave tužno epizodo, ki se je vršila pred petimi leti... Kakor da se ni vršila... A jaz sem še vedno isti, ponoviti vam morem iste besede, staviti vam isti predlog...

Ona se je nasmehnila in vzdihnila.

— Pozabiti ni treba ničesar, Nikolaj Ivanovič, je rekla — med nama se ni zgodilo ničesar, kar bi bilo treba pozabiti... A vaš predlog? Na to vam odgovarjam to-le: vsaka reč ob svojem času!... Vse svoje žive dni sem se najbolj bala, da bi se na kakoršenkoli način ne osmešila. To je v tujih očeh veliko vredno... Ako se le enkrat osmešiš, ljudje te ne cenijo več. Zato niti bebcu ne smemo dati povoda, da bi se smejal... Za žensko je doba od tridesetega do štiridesetega doba, ko je treba požuriti se. To, kar bi se vsakemu zdelo naravno v štiriintridesetem letu, je v devetintridesetem letu smešno za vsakega... Kako vi mislite o tem, Nikolaj Ivanovič, to je vaša stvar... A zame je... prepozno!... Jaz sem odebelela, postala okorna... Zdi se mi, da o takih okolščinah ni estetično vzeti

venec na glavo . . . Skratka : prepozno je, Nikolaj Ivanovič ! . . . Časih je boljše nikdar nego prepozno . . . Se li ujemate z mano ?

— Jaz sem z vami vedno istega mnenja ! — je odgovoril on z žalostnim glasom in jej poljubil roko.

In ostala sta si dobra prijatelja.

Spomini.

V.

Pred nama že rošno leži polje
in v biserih koplje se cvetje,
čuj, gozdič pritajno tam šumi,
v njem najdeva varno zavetje.

Krog naji pospel je planinski svet,
a najino srce še čuje,
ponuja mu amor prelestnih sanj
in prstančka zlata že kuje . .

VI.

Pa pravijo, da nikdar več
po meni ti ne vprašaš,
in pravijo, da z ljubico
se drugo zdaj ponašaš.

Kako se smejem jaz ljudem,
ljudem dobromislečim —
kako težko borim se jaz
s tem srcem hrepenčim !

VII.

V pogubni ogenj dveh očes
samo enkrat bi zrla spet
in z žejno dušo gledala
nebesa v njem — in celi svet.

Na ustnih dveh počivala
po dolgem časi spet bi jaz,
da v smeju radostnem — v solzah
njegov bi kopal se obraz.

A boljše da mi nikdar več
ta ogenj ne zaplopola —
in da s poljubi nikaar več
ne trgam njemu -- jaz srca.

VIII.

Nad spečim mestom vlada
globoki nočni mir,
med zvezdami sprehaja
se mesec — kavalir.

Ozira se na okno
kjer sama jaz slonim —
on smeje se na zemljo,
jaz v tiho noč ihtim . . .

Odpelji z ljubicami
drugam se, mesec, ti,
na skrivnem da po dragem
razjočem jaz oči !

Kristina.

Pogum.

Piše Etbin Kristan.

anko Jagar študira pravo. Tretje leto. Na Dunaju.

Lahko bi se reklo, da je bil Janko Jagar poseben človek; toda kdo vé, ali bi ne bilo bolj opravičeno reči, da so oni drugi bili »posebni ljudje?« Kdo vé? Naše življenje je postalo nekaj tako zmešanega, tako je na vse strani razrito, ob vseh krajih potrgano in otrcano, tolikrat skrpano, pobarvano, da ne more nihče gotovo reči: to je redno, to izvenredno. Sam Janko, ki študira pravo, se je mnogo pečal s filozofskimi vprašanji, o katerih ima nazore, ki se razlikujejo od nazorov mnogih drugih ljudi. In tako je prišlo do tega, da ga imenjejo »posebnega« človeka.

Tako mu pravijo njegovi tovariši. Nazori sem, nazori tja — vsekakor je družba visokošolcev, ki se redno shaja v posebni sobi gostilne »pri zlatem sodčku«, imenitna, vsaj po svoje imenitna. Dolgočasje je načelno izključeno, pa naj si je tudi suša v žepih. Za zabavo mora skrbeti vsak redni ud omizja. Najviši zakon je slavni križevački statut. Dovtipi morajo biti originalni, ali pa vsaj mora biti vir ostalim »komiltonom« neznan. Ako zasaciijo katerega, da je zajel svojo šaljivost v rezervoarju »Fliegende Blätter« ali »Caricaturen«, ga obsodijo na pet do deset litrov in na ravno toliko izvernih zabavljic.

V tem oziru so Jagarju prav ugajali. V mnogih drugih stvareh se pa nikakor ni strinjal z njimi in zato je bil za nje poseben človek. K »zlatemu sodčku« je prišel le semtertja kot eksternist. Reden ud ni bil, ker ni bil humorist. Na površju ni znal najti bliščečih stvaric, on je znal samo posegati v globino...

Bila je sobota, pri »zlatem sodčku« torej jour fixe. Ker je bilo vrhu tega še v prvi četrtini meseca, je bila posebna soba polna dijakov in na mizi je stala cela baterija steklenic, pa ne praznih. Danes so veljali »statuti«. »Stola ravnatelj« je bil medicinec Kropnik, devetindvajset let star, junaške postave, goste brade, gromkega glasu. »Fiskuša« pa sta bila Bratič, mlad jurist družega letnika, in »brucoš« filozof Peterman. Pilo in govorilo se je, kolikor so grla dala.

Ob enajsti je vstopil Jagar. Glasen »živio« ga je pozdravil. Jagar je odložil svršnik in klobuk ter sel k mizi.

Kropnik se je dvignil.

— Bratje! je zagrmel — in nikomur ni bilo treba klicati »silentium«. Vzpričo njegovega glasu je vse obmolnilo. Kropnik se je ozrl po tovariših kakor vojskovodja, preden popelje svoje čete do zmage.

— Bratje! je ponovil. Pozdraviti nam je novega junaka, po izbor junaka brata Jagarja. Njemu polno čašo! Fiškuša pozor!

— Živio! zagrmí po sobi in za hip postavi vsaki »brat« izpraznjeno čašo predse. Kropnik je stoje nadzoroval operacijo. Tedaj je je še on izpil svoje vino, dostojanstveno, kakor se spodobi »stari bajti« in stola ravnatelju. Postavil je prazno čašo na mizo in nadaljeval:

— Bratje! Pozdravili smo junaka, ali preden se junak zahvali, mora stola ravnatelj izvršiti še drugo, neugodno dolžnost. Fiškuš z desne! Koliko je ura?

— Enajst! — zahrešči Bratić.

— Enajst! težko mi je, a dolžnost nad vse. Fiat iustitia! Jagar je prišel ob enajsti, to je kažnjivo. Mi pojemo že tri ure, on pa prihaja ob enajsti, suhega grla. Ne vprašam ga, kje je bil dosedaj. To je njegova stvar. On je izvenreden ud naše čestite družbe in nihče ga ne more prisiliti, da pride, kadar pridemo mi. Toda oziram se na dejstva. Facta loquuntur. Mi smo začeli piti ob osmi uri, on začenja ob enajsti, in to se mora vsaj deloma paralizirati. Ergo ga obsojam na polno čašo. Ex!

Jagar je mirno dejal:

— Sprejemam kazen — in molčè je izpil. Potem se je še kratko zahvalil za zdravico. Zabava se je razvijala dalje, hrupno in mokro. Nekateri tovariši so izpraševali Jagarja, kje je bil doslej, on pa je odgovoril, da je imel opravka, a nič posebnega.

Vstal je Peterman.

— Bratje! je zavpil. Bratje! —

A drugi Fiškuš je moral posredovati, da je nastal mir. To je šlo težko in še le, ko je Kropnik diktiral nekoliko »polnih«, je vse potihnilo.

— Bratje! je nastavljal Peterman. Na vrsti sem, da izrečem svojo zdravico, in to storim navdušeno, kajti doletela me je čast, da dvignem čašo v čast krasnem spolu.

— Živio krasni spol! je zapiskal Frlan.

Petermana je to nekoliko zmedlo. Trenotek je počakal, da se je spomnil na svoj tekst. Potem je zopet začel:

— Krasni spol, gospoda moja, krasni spol je sladkor našega življenja, krasni spol nam je tolažba v težkih urah, krasni spol nam

je uteha, kadar obupavamo. Krasni spol in ljubezen sta nerazdružljiva pojma, ljubezen pa je cvet mladosti. Mi smo mladi, torej živio krasni spol!

Čaše so zažvenketale in vino se je zlivalo skozi junaška grla za krasni spol.

S tem je bil »oficijelni del« končan in začela je »prosta za bava«.

Poleg Jagarja je sedel jurist Gojtan. Njemu je bila najmilejša zabava, dražiti druge. Oziral se je že, kje bi našel kakšno tarčo in opazil je Petermana.

— No, bravo, Petermanček, bravo. Ljubezen je torej cvet mladosti in krasni spol je sladkor življenja. Ti, samo ne pij preveč kave in ne duhaj preveč cvetov.

— Ali, kaj mi je mar!

— Vraga ti ni mar! Saj si bil res ves navdušen, ko si napival tistemu krasnemu spolu. Jupitra mi, glas se ti je kar tresel.

— A, že razumemo. Bratec, mene ne boš.

— Kaj te ne bom?

— Bravo, bravo. Saj se poznamo. Pa me le ne boš. Veš, jaz sem prav nepripravna tarča.

— V Had s tarčami! Jaz govorim resno.

— Ti resno? Hahaha! To je pa tvoj najimenitnejši dovtip.

— Fante, pravim Ti, da govorim resno. To ni nikakršen dovtip. Ha! Jaz bi predložil, naj se pri nas sploh izpuščajo zdravice krasnemu spolu. To je neumno.

— Oho! Pa štatut!

— Eh, štatut! Prenaredimo ga. To so zastarele forme, mi smo pa moderni ljudje.

Jagar ga je pogledal, a rekel ni ničesar.

— Mi smo moderni ljudje, vse te puhlice o krasnem spolu in ljubezni so pa tako starokopitne in neslane, da nam nikakor ne pristajajo. Ljubezen! Kakšna ljubezen? Ženske naj kuhajo kavo in pletejo naj nogavice; v tem oziru jih imamo vsi radi. Ljubezen pa ni nič drugega, nego otroška igrarija.

— A, sedaj pa le nimaš prav, se je oglasil medicinec Skok. Igrarija ni. Nihče ne poreče, da ne vlada naravni zakon nad obema spoloma in ju sili, da občujeta vzajemno. Seveda je neumno, če krstijo to razmerje ljubezen.

— Eh, ljubezen! Pustite to besedo, se je vmešal Bratič, o katerem so govorili, da kuje pesmi; ljubezen je beseda, katero morajo pesniki imeti. Prosim Vas: kaj bi bila lirika brez te besede?

— Kaj mi je mar lirika? zavrnil ga je zopet Gojtan. Jaz ne lovim besed. Pojm, pojm! Rabi besedo v tvoji liriki, kolikor se ti poljubi. A jaz govorim o življenju. Bodimo stvarni. Kakšen nestvor je ta ljubezen?

Nekaj časa so vsi molčali. Potem se je zopet Bratič oglasil.

— No, saj končno nihče ne trdi, da je ljubezen v življenju identična s pesniško ljubeznijo. Sanjači nismo. Ženitev je praktična stvar, namreč stvar, ki more imeti samo praktičen pomen. To je jasno.

Najmlajši tovariši so samo poslušali. V razpravo se niso drznili poseči, ker so se bali, da bi zinili kaj, kar bi se zdelo smešno starejšim. In blamirati se niso hoteli. Pazen opazovalec bi bil lahko videl, da so bili nekateri v precejšnji zadregi.

— To ni nič prida, je peroriral Skok. Ženitev je praktična stvar, ker si ljudje z njoboljšajo svoj materialni položaj. To pa tudi ni prav. Če je narava vstvarila različne spole, ima svoje namene s tem. Tega ne moremo prezirati. Ampak absurdno je, iz tega izvajati kakšno ljubezen. Tudi ženitev je nenaravna, sploh vsako trajno združevanje, tudi tista »svobodna ljubezen«, ki ni nič družega, nego ženitev v drugi obliki, bodisi brez obredov, brez premoženjskih obzirov, brez česar si bodi. Vse skupaj ni nič družega, kakor neka potreba, prav kakor jed in pijača. Zakaj bi se človek radi tega vezal? Danes tukaj, jutri tam, kakor priložnost nanese.

— E, če se pa imata dva rada in hočeta skupaj živeti? je vprašal nekam boječe Roblek, ki je bil še le devetnajst let star. A skoro mu je bijo žal, da je vprašal.

— Vidiš ga! Rada se imata! je že zagrmel Kropnik. Sedaj govorimo že celo uro, da ni ljubezni, on pa vpraša, kaj je, če se imata dva rada. Ali ne razumeš, da je to samo fikcija, samo domišljavost?

— A tako! Roblek je obmolknil in ni več odprl ust, razven kadar je hotel piti.

Pogovor se ni več odmaknil od tega predmeta. Prvo besedo so imeli satiričarji, ki so razmrevarili ljubezen, da ni ostalo cele dlačice na njej.

— Naj vendar kdo pové, kaj je pravzaprav vsa ta ljubezen? Še toliko ni vredna, kakor šlezko vino, ki je gotovo dosti kiselo. Sploh je to samo iluzija. Sentimentalne duše, hahaha! V sedanjem svetu — hm, no — človek se oženi, ker je taka navada. Pa naj se že, ali vsaj previden naj bode. Ako žena ničesar nima, ni vsa lepota nič vredna. — Čuvstva? — Vraga! Za dober denar se dobi čuvstev, kolikor se jih potrebuje. — Ali poznate pevko Laudo? Krasna

ženska, a? Menim tako z umetniškega stališča. Enkrat bi jo hotel objeti, potem naj jo pa objema, kdor hoče . . .

To je bila smer. Ton pa je bil včasih še vse drugačen. Celo nekateri tovariši, mlajši seveda, so rdevali.

Jagar še ni bil zinil besedice. Toda kdor bi ga bil opazoval, bi bil lahko videl, da se v njem nekaj kuha. To je bila njegova »posebnost«, da ga je ta cinizem jezil in razburjal.

Razgovor je postajal bolj in bolj nizkoten. To ni bilo samo lascivno. Starejši so z očitim trudom iskali besede, s katerimi bi mogli dovolj radikalno označiti svoje zaničevanje vsega, kar je z ljubeznijo v dotiki. Niso se pečali s kakšnim reševanjem seksualnega problema, samo cinizem so hoteli pokazati. Nekaterim izmed mlajših so njih kremenite besede zelo imponirale, drugi pa niso razumeli ničesar . . .

Jagarja je grizlo.

Enkrat je hotel vstati in oditi, da mu ne bi bilo treba poslušati teh rečij, ki so ga skrajno ogorčevale. Toda zdelo se mu je, da mora ostati in da bi bilo strahopetno, sedaj oditi. Nekateri tovariši so bili že nekoliko vinjeni, a o glavnih govornikih se nebi bilo moglo reči tega. Vendar je požiral svojo jezo, da ne bi provzročil hujših preprirov. Sedel je pa kakor na iglah in kri mu je kar vrela.

Ne eden se ne oglasi, da bi pobil te teorije, ki sploh niso nikakršne teorije! Ne eden! In vendar ni mogoče, da bi vsi tako mislili in čutili, kakor se tukaj govori! Ni mogoče, da bi verjeli! Taki mladi ljudje! Pa kako govore o ženskah . . .! Ha, pa še tako predrzni so, da se hočejo imenovati moderne!

V tem trenutku se je spomnil svoje ljubice, katero je bil obiskal v hiši njene tete, preden je prišel sem. In vsa ta manirirana, z neko ženijalnostjo pokazovana blaziranost ga je še bolj razkačila.

Ravnokar je Gojtan imel zopet besedo. Sedaj je že kar absolutno vladal. Vsakdo si je štel ob tej uri v največjo čast, pritrjevati mu, brez sodbe, brez kritike, brez lastne misli sploh. On pa se je radi tega še više dvigal po lestvi svojih smelih trditev. Zdelo se mu je, kakor bi še premalo »imponiral«; pritrjevanje mlajših mu ne zadostuje — giniti bi morali, občudovaje ga. To je hotel doseči z daljšim »govorom«, ki ga je spustil v svet, široko sedé z malo nazaj vzklonjeno glavo, desnico držeč na pivni čaši kakor na kakšnem ščitu, nogi pa daleč od sebe stegnivši. V njegovem pivnem glasu je bilo nekaj, kar naj bi se bilo smatralo za ironijo, v resnici pa to ni bil niti pristen cinizem. V tem roganju ni bilo niti toliko originalnosti, kolikor je zmore kakšna dunajska branjevka na »Naschmarktu«.

— Mi se moramo konečno emancipovati bedastih fraz, ki izražajo same take stvari, katerih ni. S svojo mesečino, s spominčicami in s pomladnim vetrom nori pesniki samo slepé in strupe ljudstvo. Kdor jim veruje, je neumnež. Ljubezen — to bi bilo nekaj, če bi bile žene ljudje, kakoršni smo mi. A vsa zgodovina in sve uredbe naše družbe nasprotujejo taki naivni misli. Mohamedanci so to prav dobro pojмили, njihov harem je jako modra uredba. Sicer pa katoliška cerkev tudi ni neumna, le razumeti se mora njene določbe. Kaj pa pomeni tradicija o podedovanem grehu? Zakaj pa se mora ženska, zakaj mati očistiti v cerkvi? Od moža ne zahteva noben zakon tega. Pa naše družabne uredbe? Hej, zakonodavci že dobro vedó, zakaj ne dajo ženski puške, pa tudi zakaj ji ne dajo pravic. Ženo treba poznati, zunaj i znotraj. Njeno telo in njena duša sta različna od možkega telesa in možke duše, in bedak je, kdor misli, da je žena kaj družega, nego živo orodje, igračka če hočete, ali pa potrebno orodje, če vam je ljubše tako — na vsak način pa orodje, ki slučajno živi. In še enkrat pravim: bedak je, kdor misli drugače ...

To je bil Gojtanov tekst.

Ko je končal, se je ozrl po omizju. Vse je bilo tiho, bilo je videti, kakor bi vsi strmeli, kakor bi ga vsi občudovali.

Poraženi so, uničeni! — to je bila ponosna misel Gojtanova. In trenotek je bilo videti, kakor bi imel prav, popolnoma prav. Nič nič — nič se ni ganilo. Trenotek ...

V Jagarjevi duši pa je vse vrelo. Mislil je na svojo mater, na svoje sestre, na svojo ljubíco ... Kaj vi vsi skupaj nimate ničesar takega? Ne ljubice, ne sestre, ne matere? Ali vas je gozdna zver rodila? Pesti sta se mu krčili, vsi živci su mu drhteli, kri mu je silila zdaj v srcé, zdaj v glavo, zdaj v grlo, žile so mu bile nabrekle, kakor bi morale ta hip počiti. Jedva je mogel poslušati Gojtanove besede.

Ko je cinik končal, se je tudi Jagar ozrl po svojih tovariših. Med njimi je vendar nekaj govornikov, ki so inače nesrečni, ako ne morejo užgati svojega retoričnega ognjemeta; nekaj mladeničev je med njimi, ki kujejo verze; ljudij, ki se hvalijo, da poznajo in razumejo zgodovino, socialne razmere, življenje ... Kdo vstane, da zavrne predrznega bahača? Kdo ...?

In nihče, nihče se ne dvigne, nihče ne izpregovori besedice.

Tedaj vstane počasi, z nenameravanim dostojanstvom, z drhčičimi ustnicami, z ognjenim plamom v očeh, z valujočimi prsi, kakor kakšen bog osvete — Jagar. In eno samo besedico izpregovori, a kakor grom:

— Strahopetneži!

(Konec prih.)

V kupeju.

V železnem vozu sem sedél,
Skoz okno gledal sem v prirodo,
V nemilo zatopljen usodo
Otožen molčal sem, bledele.

Nasproti si sedela ti,
Sočutno me pogledovala,
Kot nemo bi me vpraševala:
»Kaj pač te, tuji mož, teži?«

Nikar, nikar ne povprašuj,
Na cilju, glej, tu pot je moja,
Na sever dalje speje tvoja,
O dekle, srečno popotuj!

Zapiskal sprevodnik je spet,
Vozovi dalje so zadržali —
Sam stopal sem po stezi mali
Med živim cvetjem — mrtev cvet...

Milislav Vrhovski.

Za pogreb . . .

Spisala Kristina.

vasi N. je bil semenj. Iz vsake gostilne se je glasila godba, slišalo se petje in vriskanje. Vaška mladež je pasla in prodajala ob hišnih vratih svojo radovednost in se podila v cele gručce, ako je nastal kak tepež.

Proti večeru je potihnilo življenje na ulicah, a tembolj je ono završelo v zaprtih gostilniških prostorih.

Pri »Gregorc« so križem vpili, peli, pili in — kleli, akoravno se je ura pomikala že proti jutru. In kdo bi jemal to v zlo, saj je bil semenj in temu na čast se običajno vsak kmetski fant prav pošteno napije in napleše. Obrazi vseh pivcev so bili zabuhli vsled preobilo zavžite pijače. Oči so se jim svetlikale v razposajenem veselji. Dekleta so sedela vsaka poleg svojega čestilca, gladile si z rokami bele predpasnike, popravljale pisane rute okrog vratu in pihljale z rutami razpaljena lica. Brzonoga natararica v kratkem krilu in z velikimi uhani v ušesih je tekala brez miru od mize do mize in prinašala liter za litrom. Tu so jo dražili, tam ji napivali; ona je odgovarjala, smejala se, laskala in pila na zdravje.

Medlo je gorela svetilka pod stropom, njeni sviti so begali in repetali po soparnem, z dimom in vinskim duhom prepojenem vzduhu.

Časih so zašli tja v kot blizu okna in zdrsnili po bledem obrazu moža, ki je nekako onemogel slonel ob steni. Na širokem, pisanem traku visela mu je harmonika, katero je zdaj pa zdaj poprijel, jo z

neko divjo slastjo raztezal in stiskal. Zrl je brezbrizno med kaos plesalcev — a pred očmi se mu je odpiral pekel sè svojimi mukami. —

Utrujeni so posedli zopet pari okrog mize. Kozarci so zveneli in vmes se je vrstilo hripavo petje. Tudi godec je počival. Precejšno število desetic je že romalo v njegov žep, katere je zaslužil včeraj in to noč — to strašno noč! Težki so bili novci in njihova čudna teža zalegala mu je iz žepov gori v prsa. — Zdelo se mu je, da mu ravno toliko rok trga srce in duši življenje. Posegel je v žep, božal desetice — stiskal jih in grabil — kakor da so živa bitja, katera čutijo . . . Čvrst kmetiški mladič ga je stresel za ramo in zavpil: »Tone, polko, pa hitro, hitro!« Vzel je harmoniko v roke, pari so se zasukali — prvi, drugi, tretji, in kmalo se je gnetlo plesalcev; bilo je pravcato suvanje. On pa je igral z odsotno dušo, katera mu je sanjala o sreči, katere zadnji žarki so mu začeli ugašati. Pred šestimi leti igral je tudi na plešišči in si priigrjal svojo ljubo, ljubo Nano. — Od takrat je bil vsak glas njegove harmonike ljubezen, hrepeneje in neskončna radost. Danes mu ti glasovi pripovedujejo žalostno povest — in razgrinjajo bedno stanje zadnjih dveh let. O, ti glasovi so divji kriki njegove obupane duše. Noč je bila mrzla in njeni ledeni dihi so se vrivali skozi slabo zaprta okenca in stresali dvoje hropečih telesc. Mlada žena je nagibala uho zdaj k ustecam Anice, zdaj k obrazku Toneta, iz njenih rudeče obrobjenih oči so kapale vroče solze na umazano odejo malih bolnikov. Otroka sta v jednomer povpraševala, kdaj pridejo oče, kam so odnesli včeraj Jožeta, zakaj ni hotel več govoriti — in je tako mirno ležal v postelji — niti hropel ni več. — Anica je hotela jokati — a nekaj ji je stiskalo grlo in ji zapiralo tenek glasek. Zbrala je vse svoje moči — in jima pravila, da pridejo oče kmalu domov, da Jožko spi danes v drugi hiši, da mu gori celo noč lep, rudeč plamenček, da ga ni strah, in da ima Toneta in Anico še vedno rad . . . Globoko na prsi se ji je nagnila glava in začela je glasno ihteti. Vsa izmučena je naposled zadremala. Svetle, jasne podobe so hitele mimo nje — a tem so sledile grozne prikazni in so stezale roke po njenih malčkih. — Stala je poleg male krste in pletla vence iz krizantem, aster in georgin, katere ji je dal graščinski vrtnar in zanje vzel zadnje krajcarje . . .

Tako tiho je bilo v mrtvašnici — nič se ni ganilo — le rudeč plamenček je migljal. Zapeli so zvonovi — po grobeh je drhtelo belo cvetje in na križih so vihrali črni pajčolani . . .

Začelo se je daniti, ko je prihitel godec domov. Vstopil je tiho, sedel k mizi in štel denar. »Toliko, da plačam pogreb«, je vzdihnil in si zakril obraz z rokama . . .

Rusija.

Po Ivanu Hoiču, posnela Mária.
(Dalje.)

Posebne zasluge za razvoj ruske knjige ima carica Katarina. Ona ni branila, da se v ruskej knjigi razpravljajo socialno-politična vprašanja, ustanovila je več satiričnih listov, podpirala nadarjene mladeniče, da so dovršili studije, pisala je naposled tudi sama drame in novele, ter je dala prevesti na ruski jezik več filozofskih del in leposlovnih knjig. Iz te dobe so pisatelji: veliki satirik Denis von Vizin, Jakov Knjažnin, Vladimir Luhn, Aleksander Radiščev; pesniki Jermil Kostrov, Gavriilo Deržavin, Mihajlo Heraskov, Ivan Hemnicer. Koncem minolega in početkom tega stoletja se v ruskej kjiževnosti najbolj odlikuje Nikolaj Karamzin s svojim preprostim, narodnim jezikom in z ljubkim načinom pripovedovanja.

Med najodličnejše zastopnike romantiške šole je šteti Žukovskega, Gribojedova, Bačuškova. Ivan Krylov, ki je pel svoje basni v pravem narodnem duhu, nadkriljuje, kakor sodijo nekateri literarni zgodovinarji, sè svojo pesniško vrednostjo vse ostale evropske basnopisce, tudi samega Lafontainea. Od leta 1799—1837. je živel Aleksander Puškin, ki spada med največje pesnike XIX. stoletja v vsej Evropi. Prve njegove pesmi so lirske, potem je spel romantično pesen »Rustan i Ljudmila« a pozneje epske pesni »Kavkazki suženj«, »Bratje razbojniki« in »Cigani«. Najznameniteje Puškinovo delo je »Evgen Onjegin«, že v povsem realističnej smeri, v kateri so tudi spisane vse poznejše njegove krasne pripovedke. Risanje pojedinih lic v Onjeginu je postalo uzor za poznejše pisatelje. Biser tega romana je Tatjana, ta prava specifično ruska duša. Z umetniške strani se začenja s Puškinovo poezijo v ruskej književnosti nova doba, v katero spada ognjeviti Mihajlo Lermontov, »pesnik tuge«, ter Aleksij Kolcov, pravi Rus, poln ljubezni do ruskega kmeta.

Pisatelji klasične i romantiške šole so imeli pred očmi le čisto umetnost in zabavo, brez smisla za resne življenske potrebe. Še le v štiridesetih letih se je vzbudila misel, da mora književnost služiti društvu, da kaže obče-človeško in narodno, psihološko in življensko istino. Ta književnost se zove realistična.

Ruski realizem je dosegel svoj veliki vspah v književnosti osobito radi one tople simpatije, onega nežnega milosrčja, s kojim se kaže ruska duša v romanu prvih ruskih pisateljev te dobe. Vrhu tega razumejo ruski realisti osnove in pogoje življenja prav temeljito.

Glas iskrenosti in simpatije ne čuje se v nobeni književnosti tako živo in čisto, kakor prav v ruskem leposlovstvu. Dela te šole so navdahnjena sè zrakom letovišč, vonjem velikih gozdov in pašnikov, senčatih vrtov, koji obkrožujejo starinske dvore. V vseh teh delih imamo vso silo slik vaše prirode in celo galerijo ženskih tipov, od katerih je drug dražestniji od drugega; večino teh del preveva tudi humor, včasih ugrizljiv, a tu in tam dobrodušen, čisto rusko naroden. Ta šola izredno nadarjenih ruskih pripovedovalcev je obogatlila rusko književnost z velikim številom izvrstnih del. V delih teh pisateljev je videla Evropa mladeniški polet genija, koji se obuja v življenje; našla je ne samo izražena svoja čustva in misli, ampak nekaj, kar je Rusija samostalno preživela, kar je organsko vzrastlo na lastnih tleh in kar je zajedno pretkano s tako visokimi in človekoljubnimi idejami, koje so gotovo svetinja vsega človeštva. Radi svojih vrlin je ruski roman postal že začetkoma biser svetske književnosti. Vogüe želi v svojem delu o ruskem romanu, da bi ruska književnost priskočila v pomoč francoskej, za katero, pravi, so došli dnevi glada in brezkrvja. Tudi Sarcey govori o važnosti ruskega romana ter dodaje: Nikoli še se niso tako vresničile besede, koje so se v 18. stoletju često ponavljale, namreč: Solnce prihaja od vzhoda.

Prvi je pričel risati narodno življenje, žive ljudi nadarjeni Nikola Gogolj (1809.—1852.) v svojej veselej igri: »Revizor« in v »Mrtvih dušah«. Gogoljevi nasledniki so velikani ruske knjige: Turgenjev, Dostojevski in Tolstoj, za temi Gončarov in Pisemski. Ivan Turgenjev (1818.—1883.), koji je spisal »Lovčeve zapiske«, »Plemiško gnjezdo«, »Rudjin«, »Otcí in sinovi«, »Dim«, »Nova zemlja«, »Pomladanske vode«, »Punin in Baburin« itd., spada med največje pisatelje vsega sveta. V slikanju značajev in človeške duše je slaven Fedor Dostojevski (1821.—1881.), kakor kažejo njegovi roman »Hudodelstvo in kazen«, »Bratje Karamazovi« i. t. d. Največji živi ruski realist je pa grof Lev Tolstoj (roj. l. 1828.). On je pravi demokrat, ki tudi z dejanjem kaže svojo ljubav za svoj narod.*)

Poleg teh velikanov so pokazali znamenite pripovedne talente še Vladimir Korolenko, Potapenko, satirik Saltikov i. t. d. Od lirskih pesnikov je znamenit Majkov, Pleščev ter slavni Nikola Nekrasov, »pesnik narodne nesreče in trpljenja«; od dramatiških pa Ostrovski, Potjehin in grof Aleksij Tolstoj.

Kakor leposlovje tako je v Rusih, napredovala tudi znanstvenost, osobito historiografija, geografija in etnografija.

*) O Tolstem sem pisala v lanskem letniku „Slovenke“ obširno.

Govoré o ruskej kulturi, bodi povedano še par besedi o slikarstvu, glasbi in petju.

Od Petra Velikega pa do danes je slikarstvo v Rusiji kaj lepo uspevalo, ter doseglo že v prvih štirih desetletjih tega stoletja častno mesto in priznanje v evropskem umetniškem svetu.

Med zgodovinskimi slikarji zavzemlje prvo mesto Karl Brjulov (1800.—1852.). Njegova slika »Poslednji dan mesta Pompeja« mu je pridobila ime dvornega slikarja. Brjulov slovi tudi kakor genre-slikar in portretist. Poleg njega so znameniti T. A. Bruni, Ivanov, oče in sin, Kiril Golovačevski, I. T. Kapkov, Lapčenko, Neff, Ugrjumov, Šebnjev, Feodor Ivanovič i. dr.

Kakor portretisti slové: Sobolevski, Tyranov, Venecianov, Orest Kiprenski, imenovan ruski Van Dyck. V genre-slikarstvu so se proslavili: Masojedov, Sternberg, Selencov, Popov i dr. Največ uspeha so dosegli ruski umetniki kakor slikarji pokrajín. Na tem polju je posebno znamenit I. K. Ajvarovski, slavni slikar morskih prizorov, koji je sè svojimi slikami vzbudil začudjenje vse Evrope. Ruski slikarji so kakor ruski pisatelji realisti. Tu in tam se opaža težnja, da se narava kolikor možno verno predstavlja.

Starejšim umetnikom se je pridružil v poslednjem času lep broj novejših slikarjev, kateri so zasluli po vsej Evropi. Vsem na čelu je V. V. Vereščagin, roj. 1842., ki se je izučil v Petrograjski akademiji ter potem jel potovati. V Parizu se je ustavil, da je dovršil svoje nauke. (O Vereščaginovih slikah je pisala »Slovenka« v eni zadnjih št.) Znameniti ruski slikarji so nadalje: Charlemague, Surikov, Plješanov, Sjedov, Kotzebue, Jakobi, Morozov, Ocjepin, Makovski, Klodt, Trutovski, Volkov, Perov, Čistjakov, Neorev, Bogatov, Bogdanov, Šiškin, Klever, Kivšenko, Meščerski, Bogoljubov, Knindži, Sverčkov in Sudkovski ter kiparji Antokoljski, Kamenski in Pimenov.

Že začetkom tega stoletja je bila Rusija za glasbenike tujih narodov pravi »eldorado«. Da so Rusi tako napredovali v tej umetnosti, imajo ruski vladarji velike zasluge. Pod Petrom Velikim je bila že leta 1790. ustanovljena v Petrogradu »dvorska glasbena kapela«. Neprecenljivih zaslug pa si je pridobila carica Katarina II., ki je pošiljala nadarjene Ruse na svoje stroške v inozemstvo, da so se izučili v glasbi, v Rusijo je pa poklicala mnogo tujih umetnikov. Poleg tega je ta velika vladarica delala na to, da bi uvedla domačo slovansko glasbo, ter je zato ustanovila v Petrogradu leta 1805. gledališko šolo, v kojoj so se mladeniči in deklice poučevali v instrumentalnej in vokalnej glasbi, v igranju in plesu.

V tretjej desetini t. stoletja sta Aleksij Vjerstovskij in Mihael Glinka postavila trden temelj narodnej ruskej glasbi, in operi. Napevi oper, katere je složil Vjerstovskij, (»Gospodin Tvjerdovskij«, »Askoldova mogila«, »San na javi« in »Gromoboj«) so vzkliili prav iz dna duše ruskega naroda, zato so postale tudi te opere tako popularne, da so se pevale in igrale povsod celó na ulici.

Glinka je šel še korak dalje. Vporabil je poleg ruskih motivov tudi sorodne poljske, ter s tem hotel pokazati, kako se mora ustanoviti slovanska glasba. Njegova opera »Žizn za carja«, ki se je pela leta 1836. prvič v Petrogradu, gospoduje še sedaj v ruskem opernem repertoiru. Tudi »Rustan in Ljudmila« (l. 1842.) veje čisto slovanski duh kakor v melodiji kakor v ritmu. Po istej poti so hodili še sledeči skladatelji ruskih oper: A. K. Lvov, Vjetinkov, Djuč, Villebois, Ptrujskij, Artenovskij, Dargomiržskij. Rubinstein je poleg Vjerstovskega in Glinke največji ruski skladatelj. V svojih starih operah (»Dimitrij Đonskij«, »Sibirski lovec«, »Neumni Tomo« in »Osveta«) se naslanja na nemške glasbenike, dočim se v novih operah drži ruskih narodnih motivov (»Feramori«, »Nero«, »Makabejci« in »Demon«).

Poleg tega trozvezdja na glasbenem polju odlikuje se najbolj genijalni ruski skladatelj in izredno duhoviti kritik A. N. Objerov. On skuša Glinkin slovanski glasbeni slog združiti z novo-nemškim Wagnerjevim.

Proti njemu je ustala mlado-ruska glasbena šola, koja hoče prenesti glasbeno umetnost na čisto realistično podlago. Glavni zastopniki so: Kjuj, N. Rimskij-Korzakov in Musorgsky.

V novejši dobi se odlikujejo najbolj sledeči skladatelji: Solajskij, Čajkovskij, Kašperov, Salomon in neki drugi.

Za petje so Rusi posebno vneti. Oni ne pojó samo, kadar so veseli, ampak njim je petje prešlo celó v naravo. Kmet ali delavec si ob delu vedno prepeva, petje kakor da mu olajšuje najteže delo. Poleg tega se pa v Rusiji petje jako neguje. Tam ima tudi vojska svoje pevske zборе, da, ko gre četa na vajo, jo spremlje petje iz mesta in v mesto. Pripoveduje se, da je petje delalo uprav čudeže v srednje-azijskih vojnah. Vojakom se je po brezvodnih pustinjah vračal prejšnji pogum in svežost duha, ko so pevci po zapovednikovem povelji zapeli kako narodno pesem. Na tako pripravljenih narodnih tleh ni čuda, da je pognal zbor Slavjanskega, ki je zadivil vso zapadno Evropo. V Rusiji je tudi med prostim ljudstvom prekrasnih grl, koja se v novejši dobi skrbno vadijo, osobito v Malej

Rusiji, odkoder so jemali pevce za carski dvor. Pri cerkvenih obredih čuješ ne samo v velikih mestih, ampak tudi po majhnih krajih prekrasno petje.

Mnogo zanimivega bi se še dalo napisati iz Hoićeve knjige, da, vsa knjiga je tako interesantna, da bi jo kar najrajši celo preložila na slovenski jezik, a ker jaz sodim, da je za kolikor toliko nabraženega Slovenca prevajanje hrvaških del popolnoma nepotrebno, zato sem podala o Rusiji le nekaj odlomkov, da vzbudim za jedno zanimanje za Hoićevo knjigo (Matica Hrvatska) in za veliko bratsko državo.

V prihodnji št. hočem navesti še samo mnenje o Rusiji nekega nemškega pisatelja, ki je bival več let na Ruskem. Rzsodnejši Nemci se v našej dobi uče že prav pridno ruski in govore o Rusiji le z velikim spoštovanjem, samo v državi, v kateri je večina prebivalcev slovanska, samo v tej državi se prepoveduje učenje krepkega in milega ruskega jezika.

(Konec prih.)

Ivër.

Nekoč v šali samostan si
mojo sobico nazival,
ko došedši mi v posete
si jo resno premotrival.

Vendar meni se dozdeva,
da to čuden samostan je:
ki v njem snujejo o tebi
mi le misli vse in sanje!

Mokriška.

Književnost in umetnost.

Tri Aškerčeve balade za srednji glas sè spremljevanjem klavirja zložil Risto Savin. op. 3. — Komisijonalna založba L. Schwentner v Ljubljani. Cena 1 gld. 20 kr. Oceno prinesemo prihodnjič.

»Der Süden« (Organ für die politischen culturellen und wirtschaftlichen Interessen der Kroaten und Slovenen). Poslednja (47.) številka tega na Dunaju izhajajočega lista ima sledečo vsebino:

Ein Wort in eigener Sache. — Zara und die Regierung. — Deutsch oder Russisch? — Mittheilungen. Bosnien und Hercegovina. Dalmatien, Kärnten. Kroatien und Slavonien. Küstenland. Steiermark. (Der Praesident der Kreisgerichtetes in Cilli Nachklänge zum Besuche der Böhmen in Cilli.) — Aus der Heimat. Allerlei: (Zur Lage). — Aus der slavischen Welt. — Podporno društvo za slovenske visokošolce na Dunaju. — Vereinswesen. — Volkswirtschaft. (Verschiedene Anregungen.)

Ta številka ima prilogo. — Ker se ta list odločno poteguje za korist hrvatskega in slovanskega naroda, zato ga kar najtopleje priporočamo. Naročnina znaša: Za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. Uredništvo in upravništvo je na Dunaju, I. Plankengasse 4.

Razno.

Petdesetletnica Strossmayerjevega vladikovanja. Mnogobrojnimi čestilcem, koji so velikemu vladiki poslali ob njegovej petdesetletnici svoje čestitke, pridružuje se z velikim občudovanjem in z ikreno udanostjo tudi »Slovenka«. Bog obrani v slavo in ponos vsemu Slovstvu velikega vladiko. Ta naša želja je tem iskrenejša, čim bolj smo prepričane o resnici besed dičnega župana ljubljanskega, da je »samo en Strossmayer kakor škof in rodoljub«. Avstrijska vlada ne postavlja, kakor vidimo, na škofovsko stolico môž, o katerih se boji, da bi bili Strossmayerjeve odločnosti, Strossmayerjevega duha in narozov, ampak samo take, ki služijo njenim namenom.

Občni zbor podpornega društva za slovenske visokošolce na Dunaju, kateremu je predsedoval gosp. dvorni svetnik dr. Friderik Ploj, je dne 14. novembra per acclamationem izvolil odbor, ki se je sledeče sestavil: Predsednik: Jakob Pukl, izdajatelj lista »Der Süden«, posestnik itd.; I. podpredsednik: dr. Fr. Ploj, c. kr. dvorni svetnik, II. podpreds. dr. Fr. Simonič, kustos vseučiliške knjižnice; I. blagajnik: dr. Klem. Seshun, dvorni in sodni odvetnik, na Dunaju I., Singerstrasse šte. 7; II. blagajnik: dr. Janko Babnik, c. kr. sodni tajnik v justičnem ministerstvu; I. tajnik: dr. France Vidic, c. k. urednik slov. drž. zak.; II. tajnik: Ivan Luzar, nadrevident južne železnice; odborniki: Monsignor Fr. Jančar, papežki častni komornik, župnik nemškega vit. reda, itd.; dr. Anton Primožič, c. kr. profesor prid. ministerstvu za uk in bogočastje; Žiga Sežun, c. kr. likvidator v finančnem ministerstvu; Pregledovalci: dr. Vladimir Globočnik pl. Sorodolski, c. k. sekcijski svetnik v finančnem ministerstvu; dr. Jos. Mantuani, c. kr. amanuensis v dvorni knjižnici; dr. Janko Hočevar, odvetn. kandidat. Odb. namestniki: dr. Mat. Murko, c. k. docent na vseučilišču itd., dr. Anton Povšič, c. k. sodni tajnik, prid. justičnemu ministerstvu, jos. Premern, c. k. kontrolor poštne hranilnice. Preglednikov namestniki: Jakob Bratkovič, c. k. profesor v p., Alojzij Warba, c. k. poštni pristav; France Pečnik, provizor lekarne c. k. ces. Elizabetine bolnice. Uže v prvi odborovi seji se je razdelilo čez 200 gld. podpor. Prošenj za podpore bilo je dva in petdeset. Upati je, da bodo Slovenci to društvo tudi radodarno podpirali, da bode odbor mogel zadostiti teški svoji nalogi. Odbor prosi še posebej izdatne podpore slavnih slovenskih posojilnic, mestnih in raznih drugih zastopstev. Prosi je pošiljati I. blagajniku gosp. dr. Klem. Seshunu, dvornemu in sodnemu odvetniku, Dunaj I. Singerstr. 7.

Na Francoskem delujejo sedaj tri šolske nadzornice. Predstojniki jih smatrajo seveda kot »vsiljenke« in jim kaj pridno nagajajo. A ravno ti večni prepiri z višjimi šolskimi oblastmi jim nujajo priliko, da pokažejo javno, kako svobodomiselnostališče zavzemajo v šolskih vprašanjih in kako blagodejno uplivajo na razvoj njim podrejenih šol. Jedni teh nadzornic so predbacivali, da je predlagala v nekem razredu, katerega obiskujejo 13—15letne deklice, za spisovno vajo vprašanje iz otroške reje. »Consil d' instruction publique« je zavrgel to nalogo kot popolnoma neprikladno. Dotični razred pa obiskujejo izključno deklice iz ubožnih delavskih krogov, in znano je, da se takim deklicam zaupajo mlajši bratje in sestre. Zato se je nadzornica opravičila z opazko, da imajo učenke pač mnogo koristi, ako se seznanijo

s poglavitnimi pojmi higijene, ubogo malo jim pa hasni, če znajo naštetih vojske in zmage francoske armade. S tem je zajedno dokazala, da zna spraviti šolske nauke v soglasje s terjatvami življenja. A moti se, kdor misli, da prevladujejo v francoskih šolskih oblastvih nazadnjaški elementi. Prav značilne so besede, s katerimi je voditelj neke pariške obrtniške šole odslovil abiturjentinje: »Znano mi je, gospice, da ste si prisvojile v tej šoli v prvi vrsti mehaničnih spretnostij. A ne zamujajte izuriti tudi svojega duha. Znanstvena izobrazba bode le v korist vašemu strokovnjaškemu delovanju. Tudi žena mora sodelovati, kadar gre za slavo domovine, tudi ona naj posvečuje svoje mišljenje blagru naše dežele. V smislu republike naj se posvečuje tudi naše ženstvo napredku in svobodi«.

Žensko vprašanje. Italijanski pisatelj Guglielmo Gambarotta piše: »Napisal sem proslavljenim evropskim možem sledeče vprašanje: Bi se li vam zdela vaša žena manj mikavna, manj ljubezniva, ko bi vživala iste pravice kakor vi?»

Med mnogimi odgovori izberem odgovore treh slavnih mož, katerih eden je Francoz, geograf, in živi v Belgiji; drugi je Nемец, filozof, in živi v Parizu, a tretji italijanski pisatelj, katerega posebno ljubi ženski svet. Ti trije možje so: Reclus, Nordau in Barrili.

Elizej Reclus je odgovoril na moje vprašanje: »Moja žena bi bila tedaj bolj plemenita, bolj ljubljena«.

Max Nordau: »Zakaj bi bila moja žena manj mikavna, manj ljubezniva, ko bi imela vse pravice, katere uživam jaz? Pravico ima itak, da lahko pove svoje menenje o vsaki stvari. Druge pravice nimajo take vrednosti glede na harmonijo v rodbini in na personalno gracijo«.

Giulio Barrili: »Dvomim; sicer bi pa moral o stvari boljše premišljati in dlje nego dovoljuje socialna uljudnost v pismeni korespondenci. Tako, kakor čutim, povem, da ko sem ljubil ženske (sedaj jih samo občudujem) nisem nikoli iskal, kako mislijo o težkih problemih, ki belijo glave nam možem. Zdi se mi tudi, da ženskih nisem iskal nikoli v svoji politični stranki.«

Doma.

Kako se divjačina ohrani dalj časa. Operi in osnaži divjačino, deni jo v prsteno ali dobro pocinjeno kastrolo ali lonec in naredi

čez paco iz nekoliko vode in jesiha, prideni tudi nekoliko vina in malo osoli. V tenek žakeljček pa deni precèj celega popra, malo nageljnovih žbic, lorbarjevega perja, limoninih lupinic, peresce rožmarina, nekoliko timijana, nektare brinove jagode, nekoliko kraguljice, žakeljček zaveži in deni k paci. Postavi na ogenj, da zavrè; vrè naj počasi, poberi pridno vse péne proč, kakor tudi vso mast; skuhaj ne premehko. Potem vzemi meso vèn, pusti, da se ohladi, tudi paca naj se ohladi. Drugi dan, ko je popolnoma ohlajeno, deni meso v prstni pisker in zlij ohlajeno pačo čez. Mast, katero si pri kuhanju proč pobrala, razgrej, prideni ji še druge prašičeve masti in zlij čez divjačino. Mokrota pa mora stati čez meso in mora biti z mastjo čisto pokrita. Kadar divjačino potrebuješ, vzemi jo vèn, kolikor je potrebuješ, potem pa zopet z mastjo zalij, da ne pride zrak zraven. Tako ohraniš divjačino lahko več mesecev. „Slov. kuharica“.

Povodna perjat po zimi. Gosi in race so močnejše, neobčutljivejšem trdnjše nego kure in nesejo tudi več dobička nego te, da se jim le prav postreže. Goska znese 50 do 60 jajec in daje 10 do 12 kg. mesa; raca znese 100 do 120 jajec in daje 4 do 5 klg. mesa. Seveda jih je treba dobro negovati in hraniti. Ako zmrznejo po zimi dotoki, treba jim nastaviti na dvorišču veliko posodo vode, v kateri se lahko kopljejo, kar jim je neobhodno potrebno. Vodo treba vsaki dan obnoviti. Hlevi morajo biti kolikor le možno čisti in suhi. Jutranja piča naj obstoji iz zmesi kuhanega krompirja, repe, kuhinjskih pomij, otrobov in zmesne moke. Zvečer naj se daje zrnje. Nikakor pa naj ne manjka zvečer pitna voda. Po večernem pitanju naj se zaprejo živali takoj v hlev. (Frik's Rundschau).

Vse cenj. naročnice in naročnike, kateri so zaostali z naročnino, uljudno prosimo, da isto v kratkem poravnajo, kajti z izdajanjem lista imamo obilo stroškov.

Uprava „Slovenke“.

